

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

Τι πρέπει να γνωρίζετε

**Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που σας
βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για
την Ευρωπαϊκή Ένωση**

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Σχεδιασμός: EWORX

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016

FAQ Leaflet:

ISBN 978-92-9243-642-1

doi:10.2847/798152

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Printed in Luxembourg

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΟ ΧΛΩΡΙΟ (ECF)

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

Τι πρέπει να γνωρίζετε

Περιεχόμενα

1	Τι είναι η διεθνής προστασία;	1
2	Τι είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης και σε ποιους εφαρμόζεται;	2
3	Σε ποιους χορηγείται διεθνής προστασία στην ΕΕ;	3
4	Ποια είναι η διαφορά μεταξύ μετανάστη και ατόμου χρήζοντος διεθνούς προστασίας;	5
5	Είμαι αρμόδιος να αποφασίσω εάν ένα άτομο χρήζει διεθνούς προστασίας;	6
6	Ποια δικαιώματα έχουν τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας όταν έρχομαι σε επαφή μαζί τους;	7
7	Ποιες είναι οι ευθύνες μου έναντι των ευάλωτων ατόμων;	8
8	Ποιες είναι οι ευθύνες μου έναντι των παιδιών ή των ατόμων που ισχυρίζονται ότι είναι παιδιά;	9
9	Μπορεί ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων να χρήζει επίσης διεθνούς προστασίας;	11
10	Ποιος μπορεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;	13
11	Μπορεί ένα άτομο με πλαστά έγγραφα ή χωρίς κανένα έγγραφο να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;	14

12	Πώς μπορώ να αναγνωρίσω ότι κάποιος ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;	15
13	Πότε και πώς πρέπει να ενημερώνω τους εν δυνάμει αιτούντες για διεθνή προστασία;	17
14	Πότε αποκτά κανείς την ιδιότητα του αιτούντος για διεθνή προστασία;	19
15	Πώς μπορώ να αναγνωρίσω ότι ένα άτομο αιτείται διεθνή προστασία;	20
16	Τι πρέπει να κάνω εάν ένα άτομο εκφράσει ενώπιόν μου την επιθυμία να αιτηθεί διεθνή προστασία;	21
17	Τι πρέπει να κάνω εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι ένα άτομο ενδεχομένως χρήζει προστασίας, αλλά το εν λόγω άτομο δεν έχει εκφράσει την επιθυμία να υποβάλει αίτηση;	23
18	Τι πρέπει να κάνω εάν υποψιάζομαι ότι ένα άτομο που υπέβαλε αίτηση ασύλου προσπαθεί να καταχραστεί το σύστημα ασύλου;	25
19	Ποιες είναι οι συνέπειες εάν δεν αναγνωρίσω το άτομο που ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;	26
20	Ενίοτε τα άτομα με τα οποία ασχολούμαι καθημερινά εξαντλούν την υπομονή μου ή μου προκαλούν θυμό. Είναι φυσιολογικό να νιώθω έτσι;	27
	Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου	28

1 Τι είναι η διεθνής προστασία;

Τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας δεν απολαύουν των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εγγυήσεων της σωματικής τους ασφάλειας στη χώρα καταγωγής τους και έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα τους προκειμένου να αποφύγουν τον κίνδυνο δίωξης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή άλλων σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία η παρέμβαση της διεθνούς κοινότητας προκειμένου να εκπληρώσει την υποχρέωσή της βάσει του διεθνούς δικαίου να παρέχει διεθνή προστασία σε όσα άτομα στερούνται προστασίας στη χώρα καταγωγής τους.

Το κερκτημένο της ΕΕ για το άσυλο παρέχει δύο μορφές διεθνούς προστασίας: το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Βάσει της αρχής του ενιαίου καθεστώτος για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία, οι δικαιούχοι καθεστώτος επικουρικής προστασίας πρέπει να απολαύουν των ίδιων δικαιωμάτων και ευεργετημάτων που απολαύουν οι πρόσφυγες υπό τις ίδιες προϋποθέσεις χορήγησης και στις δύο περιπτώσεις. Επιπλέον, η χώρα σας μπορεί να παρέχει και άλλες μορφές προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους.

Η πρόσβαση σε συνθήκες ασφάλειας και στην κατάλληλη διαδικασία ασύλου αποτελεί ουσιώδες προαπαιτούμενο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων που παρέχονται στα άτομα τα οποία χρήζουν διεθνούς προστασίας. Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής, διαδραματίζετε κρίσιμο ρόλο όσον αφορά τη διασφάλιση της πρόσβασης των ατόμων που χρήζουν προστασίας σε καθεστώς προστασίας.

2 Τι είναι η αρχή της μη επαναπροώθησης και σε ποιους εφαρμόζεται;

Η αρχή της μη επαναπροώθησης αναφέρεται στην υποχρέωση των κρατών μελών **να μην απελαύνουν ή επαναπροωθούν με οποιονδήποτε τρόπο άτομα σε περιοχές εκτός της επικράτειάς τους ή σε οποιονδήποτε τόπο, όπου τα άτομα αυτά ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διώξεις**, τη θανατική ποινή, βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται ακόμη και σε παράτυπους μετανάστες. Όσον αφορά τους πρόσφυγες, η αρχή της μη επαναπροώθησης συνεπάγεται την υποχρέωση να χορηγείται στα άτομα που αναζητούν διεθνή προστασία πρόσβαση στην επικράτεια, καθώς και σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου για τον καθορισμό του κατά πόσον ο αιτών δικαιούται διεθνούς προστασίας.

Η απαγόρευση της επαναπροώθησης εφαρμόζεται σε κάθε μορφή αναγκαστικής απομάκρυνσης, όπως είναι η απέλαση, η επαναπροώθηση στα σύνορα, η έκδοση, η άτυπη μεταφορά ή οι «παραδόσεις» και η μη εισδοχή στα σύνορα. **Η απαγόρευση περιλαμβάνει επίσης την έμμεση επαναπροώθηση, δηλαδή την απομάκρυνση του αιτούντος σε τρίτη χώρα όπου υφίσταται κίνδυνος επαναπροώθησης.** Κανένας αιτών άσυλο δεν πρέπει να επιστρέφεται σε τρίτη χώρα για την εξέταση του αιτήματός του χωρίς επαρκείς εγγυήσεις για κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Μεταξύ των εγγυήσεων αυτών περιλαμβάνεται η επανεισδοχή του ατόμου στην αρχική χώρα υποδοχής, η αποτελεσματική προστασία του έναντι του κινδύνου επαναπροώθησης, η δυνατότητά του να αιτηθεί και να απολαύει ασύλου και η αντιμετώπισή του σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα.

Βλέπε την ενότητα «Ο σημαντικός ρόλος των δημόσιων λειτουργιών πρώτης επαφής» του Πρακτικού οδηγού.

3 Σε ποιους χορηγείται διεθνής προστασία στην ΕΕ;

Το κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο παρέχει δύο μορφές διεθνούς προστασίας: το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Επιπλέον, η χώρα σας μπορεί να παρέχει και άλλες μορφές προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους.

- Ως **πρόσφυγας** νοείται κάθε άτομο που εξαναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα της ιθαγένειάς του ή, σε περίπτωση ανιθαγενούς, τη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, και το οποίο δεν μπορεί ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψει στην εν λόγω χώρα.
- **Επικουρική προστασία** χορηγείται στα άτομα που δεν δικαιούνται καθεστώς πρόσφυγα, όμως εξακολουθούν να χρήζουν διεθνούς προστασίας. Στην ΕΕ, επικουρική προστασία παρέχεται σε όσους αντιμετωπίζουν πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής. Η **σοβαρή βλάβη** συνίσταται σε:
 - θανατική ποινή ή εκτέλεση·
 - βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία·
 - σοβαρή και προσωπική απειλή λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής, είστε αρμόδιος, μεταξύ άλλων, για τον εντοπισμό και την παραπομπή των ατόμων που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας, καθώς και των άλλων ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως είναι τα παιδιά και τα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων με πολλαπλές ανάγκες, στις οποίες ενδέχεται να χρειαστούν πολλαπλές παραπομπές.

Έχετε υπόψη σας ότι, όταν έρχεστε σε επαφή με πρόσωπα τα οποία ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας, δεν εκπροσωπείτε μόνο τη χώρα σας, αλλά και την ΕΕ ως σύνολο.

Τι είναι το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου;

Ως Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) νοείται ένα κοινό σύστημα που βασίζεται στην πλήρη και συνολική εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης. Στοχεύει στη διασφάλιση της δίκαιης και ανθρώπινης μεταχείρισης των αιτούντων διεθνή προστασία, στην εναρμόνιση των συστημάτων ασύλου και στην άμβλυνση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών βάσει δεσμευτικής νομοθεσίας, καθώς και στην ενίσχυση αφενός της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών διοικητικών αρχών στον τομέα του ασύλου και, αφετέρου, της εξωτερικής διάστασης του ασύλου.

Το ΚΕΣΑ αποτελείται από τις ακόλουθες νομικές πράξεις, οι οποίες θεσπίζουν κοινά υψηλά πρότυπα και ενισχύουν τη συνεργασία για να διασφαλίσουν ότι οι αιτούντες διεθνή προστασία αντιμετωπίζονται χωρίς διακρίσεις στο πλαίσιο ενός δίκαιου και αποτελεσματικού συστήματος εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας:

Την **οδηγία σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας** (αναδιτύπωση), η οποία αποσκοπεί στη δίκαιη και ταχεία λήψη υψηλής ποιότητας αποφάσεων.

Την **οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής** (αναδιτύπωση), η οποία διασφαλίζει σε ολόκληρη την ΕΕ ανθρώπινες υλικές συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο, καθώς και τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εν λόγω ατόμων.

Την **οδηγία περί αναγνώρισης** (αναδιτύπωση), η οποία αποσαφηνίζει τους λόγους για τους οποίους χορηγείται καθεστώς διεθνούς προστασίας. Οι διατάξεις της προβλέπουν επίσης μια δέσμη δικαιωμάτων και μέτρων ένταξης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Τον **κανονισμό του Δουβλίνου** (αναδιτύπωση), ο οποίος αποσαφηνίζει τη διαδικασία καθορισμού του αρμόδιου κράτους μέλους για την εξέταση της αίτησης.

Τον **κανονισμό EURODAC** (αναδιτύπωση) για τη βελτίωση της λειτουργίας της βάσης δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων της ΕΕ για το άσυλο.

4 Ποια είναι η διαφορά μεταξύ μετανάστη και ατόμου χρήζοντος διεθνούς προστασίας;

Ο όρος «μετανάστης» έχει ευρύ εννοιολογικό περιεχόμενο, καθώς περιλαμβάνει τα άτομα που εγκαταλείπουν μια χώρα ή μια περιοχή για να εγκατασταθούν σε μια άλλη. Ορισμένοι μετανάστες αποφασίζουν να μεταναστεύσουν εκούσια για διάφορους λόγους, ιδίως για λόγους που δεν σχετίζονται με την προστασία, όπως π.χ. λόγω οικογενειακών δεσμών ή οικονομικών δυσκολιών. Αντίθετα, **τα πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας αναγκάζονται να φύγουν για να σώσουν τις ζωές τους ή να διαφυλάξουν την ελευθερία τους.** Στη χώρα καταγωγής τους δεν απολαύουν προστασίας. Εξάλλου, η απειλή δίωξής τους συχνά προέρχεται από την κυβέρνηση της χώρας τους. Εάν τρίτες χώρες δεν τους επιτρέψουν την είσοδο και δεν τους παράσχουν προστασία, ενδέχεται να τους αφήσουν εκτεθειμένους σε κίνδυνο θανάτου, δίωξης ή άλλων σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι σύγχρονες μορφές μετανάστευσης συχνά παρουσιάζουν μικτό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο των μικτών μεταναστευτικών ροών, άτομα που χρήζουν προστασίας και άτομα που ταξιδεύουν για λόγους που δεν σχετίζονται με την προστασία συνταξιδεύουν χρησιμοποιώντας τις ίδιες διαδρομές και τα ίδια μεταφορικά μέσα. Τα ταξίδια αυτά είναι ενίοτε μεγάλα και συνεπάγονται κακουχίες και κινδύνους, συχνά δε είναι παράνομα. Υπό τις συνθήκες αυτές ο εντοπισμός των εν δυνάμει αιτούντων διεθνή προστασία παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες, αλλά αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό καθήκον.

5 Είμαι αρμόδιος να αποφασίσω εάν ένα άτομο χρήζει διεθνούς προστασίας;

Όχι. Δεν είστε αρμόδιος να εκτιμήσετε κατά πόσον ένα άτομο χρήζει διεθνούς προστασίας ούτε να αποφανθείτε σχετικά με την αξιοπιστία της κατάθεσής του. Η εκτίμηση της αίτησης και η απόφαση, βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ και του διεθνούς δικαίου, σχετικά με το αν ο αιτών δικαιούται διεθνούς προστασίας λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο μιας μεταγενέστερης διαδικασίας, η οποία διενεργείται από δημόσιους λειτουργούς της αρμόδιας για το άσυλο αρχής σε άλλη τοποθεσία.

Το καθήκον σας είναι να εντοπίσετε εν δυνάμει αιτούντες διεθνή προστασία, να τους ενημερώσετε σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας και να παραπέμψετε στην αρμόδια αρχή όσους εκφράζουν σχετική επιθυμία.

Βλέπε την ενότητα «Ο σημαντικός ρόλος των δημόσιων λειτουργών πρώτης επαφής» του Πρακτικού οδηγού.

6 Ποια δικαιώματα έχουν τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας όταν έρχομαι σε επαφή μαζί τους;

Τα άτομα που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας απολαμβάνουν συγκεκριμένων δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως του κατά πόσον έχουν ρητά υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας ή όχι. Σε πολλές περιπτώσεις, είστε αρμόδιος για την τήρηση των εγγυήσεων που κατοχυρώνουν τα εν λόγω δικαιώματα.

Μια τέτοια εγγύηση είναι η αρχή της **μη επαναπροώθησης**, η οποία εφαρμόζεται σε όλους, ανεξαρτήτως του κατά πόσον έχει ή δεν έχει αναγνωριστεί επίσημα το καθεστώς τους. Τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να μην απομακρύνουν άτομα σε περιοχές όπου αυτά ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διώξεις ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, περιλαμβανομένων των βασανιστηρίων. Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται ακόμη και σε παράτυπους μετανάστες.

Μεταξύ των άλλων δικαιωμάτων περιλαμβάνονται η **πραγματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου**, το **δικαίωμα ενημέρωσης** σε γλώσσα κατανοητή από τον αιτούντα σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης, περιλαμβανομένης της πρόσβασης σε **διερμηνέα**, καθώς και η **δυνατότητα επικοινωνίας με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ή άλλες οργανώσεις** που παρέχουν νομικές ή άλλες συμβουλές στους αιτούντες.

Έχετε υπόψη σας ότι ο καθένας πρέπει να αντιμετωπίζεται με πλήρη **σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια** και σύμφωνα με τα θεμελιώδη και ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της παροχής επείγουσας υγειονομικής φροντίδας και της ικανοποίησης των βασικών αναγκών. Τα ευάλωτα άτομα, μεταξύ των οποίων τα παιδιά και τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, πρέπει να εντοπίζονται και να παραπέμπονται στις κατάλληλες διαδικασίες.

Βλέπε την ενότητα «Ο σημαντικός ρόλος των δημόσιων λειτουργιών πρώτης επαφής» του Πρακτικού οδηγού.

7 Ποιες είναι οι ευθύνες μου έναντι των ευάλωτων ατόμων;

Ως ευάλωτα άτομα νοούνται ιδίως τα παιδιά, τα ασυνόδευτα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες, οι ηλικιωμένοι, οι έγκυες γυναίκες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα άτομα με σοβαρές ασθένειες ή ψυχικές διαταραχές, καθώς και τα άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

Τα σημεία διέλευσης συνόρων και τα κέντρα κράτησης περιλαμβάνονται μεταξύ των πρώτων χώρων στους οποίους μπορούν να δηλωθούν ή να διαπιστωθούν οι ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ατόμων. Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής, έχετε καθήκον **να εντοπίσετε τις ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ατόμων και να τα παραπέμπσετε για περαιτέρω εκτίμηση ή/και υποστήριξη** στις αρμόδιες εθνικές αρχές και σε άλλους ενδιαφερόμενους, όπως είναι οι ΜΚΟ και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, οι οποίοι διαθέτουν την απαιτούμενη εξειδίκευση και την εντολή να ικανοποιούν τις σχετικές ανάγκες βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τις εθνικές διαδικασίες παραπομπής, καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας των αρμόδιων αρχών.

Οι επείγουσες ανάγκες υγείας και οι βασικές ανάγκες χρήζουν άμεσης ικανοποίησης, πρέπει δε να αντιμετωπίζονται ως ζητήματα προτεραιότητας σε σχέση με τους προβληματισμούς που αφορούν τη μετανάστευση. Η οικογενειακή ενότητα πρέπει να διατηρείται στο μέτρο του δυνατού, ώστε τα παιδιά να μη χωρίζονται από τους γονείς ή τους συγγενείς τους.

Βλέπε την ενότητα «Δώστε τη δέουσα προσοχή στις ευπάθειες» του Πρακτικού οδηγού.

8

Ποιες είναι οι ευθύνες μου έναντι των παιδιών ή των ατόμων που ισχυρίζονται ότι είναι παιδιά;

Σύμφωνα με τα σχετικά πρότυπα της διεθνούς και της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, **ως παιδί νοείται κάθε άτομο ηλικίας μικρότερης των 18 ετών**, εκτός εάν, βάσει του εφαρμοστέου δικαίου, η ενηλικιότητα αποκτάται σε μικρότερη ηλικία. Ακόμη και αν δεν είστε βέβαιος ότι ο ισχυρισμός ενός ατόμου ότι είναι παιδί ευσταθεί, το άτομο αυτό πρέπει να παραπεμφθεί στην αρμόδια για την εκτίμηση της ηλικίας του αρχή βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής.

Τα παιδιά είναι εγγενώς ευάλωτα άτομα και για τον λόγο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αντιμετωπίζετε με ιδιαίτερη ευαισθησία τις ειδικές ανάγκες τους, ιδίως όταν είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους. Τα παιδιά που είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους πρέπει να εντοπίζονται και να παραπέμπονται στις αρμόδιες αρχές το συντομότερο δυνατόν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική και με τήρηση των προβλεπόμενων από το δίκαιο της ΕΕ εγγυήσεων. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τις εθνικές διαδικασίες παραπομπής και τα στοιχεία επικοινωνίας των ειδικών υπηρεσιών προστασίας παιδιών και των λοιπών αρμόδιων φορέων.

Να είστε πάντοτε παρατηρητικοί και να αποδίδετε ιδιαίτερη σημασία σε πιθανές ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων. Παρατηρείτε κάτι ασυνήθιστο στην κατάσταση που εξετάζετε; Το παιδί παραμένει σιωπηλό, εμφανίζεται απόμακρο/αποστασιοποιημένο, παρουσιάζει συμπτώματα σύγχυσης, είναι τρομαγμένο, αναστατωμένο; Υπάρχει κάποιο άτομο που περιμένει το παιδί; Μήπως το παιδί αναζητεί κάποιον άλλο ενήλικο; Εάν, ανά πάσα στιγμή, προκύπτει κάποια εύλογη υποψία ότι το παιδί κινδυνεύει να πέσει θύμα εμπορίας ανθρώπων ή χρήζει προστασίας για οποιονδήποτε άλλο λόγο, τότε πρέπει να

εφαρμόζεται ο μηχανισμός παραπομπής και να διενεργείται άμεσα αρχική έρευνα βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής.

Να θυμάστε ότι πρέπει να **επικοινωνείτε με φιλικό προς το παιδί τρόπο**, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού. **Ενημερώνετε το παιδί** για όσα συμβαίνουν και για όσα πρόκειται να συμβούν. Διασφαλίστε την **πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες**.

Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να πρυτανεύει σε όλες τις ενέργειες και τις αποφάσεις που αφορούν το παιδί. Καταρχήν, τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς ή τους συγγενείς που τα συνοδεύουν, εκτός εάν προκύπτει εύλογη υποψία ότι αυτό αντίκειται στο συμφέρον των παιδιών. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να ενημερώνονται άμεσα οι ειδικές υπηρεσίες προστασίας παιδιών βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής.

Πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της **μη επαναπροώθησης**. Εάν ληφθεί απόφαση περί επιστροφής του παιδιού, πρέπει να εφαρμόζονται οι εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας για την επιστροφή.

Βλέπε την ενότητα «Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά» του Πρακτικού οδηγού.

Για περισσότερες πληροφορίες, συμβουλευτείτε το εγχειρίδιο «Frontex Vega Children Handbook»¹.

¹ http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

9 Μπορεί ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων να χρήζει επίσης διεθνούς προστασίας;

Εάν έχετε λόγους να πιστεύετε ότι ένα άτομο ενδέχεται να είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων, πρέπει να το παραπέμψετε στις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής προκειμένου να τύχει κατάλληλης συνδρομής και υποστήριξης. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τις εθνικές διαδικασίες παραπομπής για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και τα σχετικά στοιχεία επικοινωνίας.

Ωστόσο, **σε ορισμένες περιπτώσεις, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων ενδέχεται επίσης να χρήζουν διεθνούς προστασίας και τους παρέχεται πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.** Σε κάθε περίπτωση, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων πρέπει να ενημερώνονται δεόντως σχετικά με το δικαίωμά τους να αιτηθούν άσυλο.

Έχετε υπόψη σας ότι ο διακινητής ενδέχεται να παρακολουθεί τις εξελίξεις εκ του σύνεγγυς. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να έχει το κάθε άτομο τη δυνατότητα να μιλήσει μαζί σας απευθείας, ελεύθερα και κατ' ιδίαν. Διασφαλίστε ότι κανείς δεν παρεμβαίνει ή/και απαντά στις ερωτήσεις για λογαριασμό άλλου, εκτός εάν αυτό γίνεται προς το συμφέρον του. Πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε πιθανές ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων όταν πρόκειται για περιπτώσεις ασυνόδευτων ή χωρισμένων από τις οικογένειές τους παιδιών.

Εάν είναι εφικτό, πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε οι δημόσιοι λειτουργοί πρώτης επαφής σε περιπτώσεις γυναικών και κοριτσιών να είναι γυναίκες. Οι γυναίκες και τα κορίτσια δεν πρέπει να πιέζονται να μιλήσουν για συμβάντα ή εγκλήματα που ενέχουν σεξουαλική εκμετάλλευση ή βία. Κατά περίπτωση και λαμβανομένης υπόψη της ηλικίας τους, οι γυναίκες επιτρέπεται να

ερωτώνται εάν τυχόν είναι έγκυες και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, να ενημερώνονται σχετικά με τη διαθέσιμη συνδρομή.

Βλέπε την ενότητα «Άτομα με πολλαπλές ανάγκες προστασίας» του Πρακτικού οδηγού.

10 Ποιος μπορεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;

Ο καθένας έχει το δικαίωμα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας.

Το δικαίωμα ασύλου αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση της Γενεύης, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από άλλα νομικά κείμενα του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι σε κάθε άτομο που υποβάλλει αίτηση χορηγείται καθεστώς διεθνούς προστασίας. Σε κάθε σύστημα ασύλου, ορισμένες αιτήσεις απορρίπτονται και ορισμένες γίνονται δεκτές, όμως η εκτίμηση όλων των αιτήσεων πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο.

Η πρόσβαση στην ασφάλεια και σε κατάλληλες διαδικασίες αποτελεί ουσιαστική παράμετρο της πραγματικής άσκησης του δικαιώματος στο άσυλο. Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής, διαδραματίζετε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο όσον αφορά τον εντοπισμό ατόμων που ενδεχομένως επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας και τη διασφάλιση της πρόσβασής τους στη διαδικασία ασύλου.

Βλέπε την ενότητα «Ποιοι είναι οι εν δυνάμει αιτούντες;» του Πρακτικού οδηγού.

11 Μπορεί ένα άτομο με πλαστά έγγραφα ή χωρίς κανένα έγγραφο να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;

Ναι. Ο καθένας έχει δικαίωμα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας ανεξαρτήτως του κατά πόσον εισήλθε στο κράτος μέλος ή βρίσκεται στην επικράτειά του παράνομα, έχοντας χρησιμοποιήσει παραποιημένα ή πλαστά έγγραφα ή μη διαθέτοντας κανένα έγγραφο.

Τα περισσότερα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας αντιμετωπίζουν βίαιες καταστάσεις οι οποίες συνεπάγονται κίνδυνο για τη ζωή τους, σπάνια δε έχουν τη δυνατότητα να συγκεντρώσουν τα έγγραφα που απαιτούνται για να τους επιτραπεί η νόμιμη πρόσβαση στην ΕΕ.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης και τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, δεν επιτρέπεται η άσκηση ποινικής δίωξης κατά των αιτούντων διεθνή προστασία λόγω παράνομης εισόδου ή διαμονής τους στη χώρα υποδοχής, υπό την προϋπόθεση ότι θα παρουσιαστούν αμελλητί ενώπιον των αρμόδιων αρχών. Ακόμη και κατά τη διάρκεια της έρευνας για τα παραποιημένα ή πλαστά έγγραφα, το άτομο δύναται να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, η αστυνομική έρευνα διακόπτεται και ξεκινά η διαδικασία ασύλου.

Βλέπε την ενότητα «Ποιοι είναι οι εν δυνάμει αιτούντες;» του Πρακτικού οδηγού.

12 Πώς μπορώ να αναγνωρίσω ότι κάποιος ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;

Πολλά άτομα που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας δεν προβαίνουν στις απαιτούμενες ενέργειες για την υποβολή αίτησης ασύλου στη χώρα υποδοχής. Πολλοί από αυτούς δεν γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ή ενδέχεται να αποφασίσουν να μη αιτηθούν προστασία λόγω της ιδιαίτερης κατάστασής τους ή λόγω παραπληροφόρησης από τρίτα πρόσωπα (π.χ. από τους διακινητές) όσον αφορά τις επιλογές τους.

Ως εκ τούτου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να είστε παρατηρητικοί και **να αποδίδετε ιδιαίτερη προσοχή σε ενδείξεις της ενδεχόμενης επιθυμίας ενός ατόμου να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας.**

Οι ενδείξεις ότι ένα άτομο ενδεχομένως επιθυμεί να αιτηθεί διεθνή προστασία μπορεί να προκύψουν με διάφορους τρόπους. Μπορείτε να τις παρατηρήσετε, να τις διαπιστώσετε μέσω άμεσης επαφής με τον εν δυνάμει αιτούντα ή με άλλα άτομα, να τις συναγάγετε από τα έγγραφα που το άτομο προσκομίζει ενώπιόν σας ή/και να οδηγηθείτε σ' αυτές από άλλα περιστατικά. Για να διαπιστώσετε ταχύτερα και ακριβέστερα τις τυχόν ενδείξεις, **δώστε ιδιαίτερη σημασία στα ακόλουθα στοιχεία:**

1. **Ποιο είναι το άτομο** (ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση, εθνοτική καταγωγή, θρησκεία, ιθαγένεια)

- 2. Από πού έρχεται** (χώρα προέλευσης, γενικές περιστάσεις άφιξης στη χώρα υποδοχής)
- 3. Τι ισχυρίζεται / τι φοβάται:**
- Δολοφονία ή εκτέλεση
 - Δίωξη
 - Βασανιστήρια
 - Πόλεμο
 - Επιστροφή
- 4. Τι επιθυμεί:**
- Βοήθεια
 - Προστασία
 - Να συναντηθεί με εκπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών / της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες / με δικηγόρο
- 5. Τι μπορείτε να παρατηρήσετε (εμφάνιση και συμπεριφορά):**
- Προσέγγιση/αποφυγή του αρμόδιου δημόσιου λειτουργού
 - Φόβος, άγχος ή ασυνήθιστη σιωπή
 - Ασυνήθιστη συμπεριφορά ή/και στάση
 - Εμφάνιση (τραύματα, ουλές, ένδυση, αντικείμενα στην κατοχή του κ.λπ.)

Η ενημέρωση αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη διασφάλιση πραγματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Ο ρόλος σας ως δημόσιου λειτουργού πρώτης επαφής είναι να διασφαλίζετε ότι τα άτομα που ενδεχομένως επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας έχουν τη δυνατότητα να το πράξουν. Ως εκ τούτου, πρέπει να τους ενημερώνετε με δική σας πρωτοβουλία σχετικά με το δικαίωμα υποβολής αίτησης ασύλου, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που αυτό συνεπάγεται.

Βλέπε την ενότητα «Μη εξαντλητικός κατάλογος ενδείξεων» του Πρακτικού οδηγού.

13 Πότε και πώς πρέπει να ενημερώνω τους εν δυνάμει αιτούντες για διεθνή προστασία;

Ο ρόλος σας ως δημόσιου λειτουργού πρώτης επαφής είναι να διασφαλίζετε ότι τα άτομα που ενδεχομένως επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας έχουν τη δυνατότητα να το πράξουν. Ως εκ τούτου, πρέπει να τους ενημερώνετε με δική σας πρωτοβουλία σχετικά με το δικαίωμα υποβολής αίτησης ασύλου, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που αυτό συνεπάγεται. Η ενημέρωση αποσκοπεί κυρίως στη διασφάλιση της πραγματικής πρόσβασης των ατόμων που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας στη διαδικασία ασύλου.

Καταρχήν, η ενημέρωση σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας πρέπει να παρέχεται στα κέντρα κράτησης και στα σημεία διέλευσης των συνόρων, περιλαμβανομένων των ζωνών διέλευσης, στα εξωτερικά σύνορα. Ωστόσο, θεωρείται καλή πρακτική η παροχή τέτοιων πληροφοριών από τις αρμόδιες για την επιτήρηση των συνόρων αρχές κατά την επ' αυτοφώρω σύλληψη ατόμων που προσπαθούν να αποφύγουν τους ελέγχους στα σημεία διέλευσης των συνόρων.

Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τι είδους πληροφορίες πρέπει να παράσχετε βάσει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής και σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση πρέπει να παρέχεται **εγκαίρως** και να είναι όσο το δυνατόν πιο πλήρης. Είναι αναγκαίο να επικοινωνείτε σε **γλώσσα κατανοητή από το άτομο**. Εάν χρειαστεί, πρέπει να διασφαλίζετε την παρουσία διερμηνέα. **Η γλώσσα και το επικοινωνιακό ύφος πρέπει να προσαρμόζονται με βάση το φύλο, την ηλικία, τη σωματική και την ψυχική κατάσταση**

ή/και το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου ενώπιόν σας. Εάν είναι εφικτό, πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε σε περιπτώσεις γυναικών και κοριτσιών οι δημόσιοι λειτουργοί πρώτης επαφής και οι διερμηνείς να είναι γυναίκες.

Βλέπε την ενότητα «Μη εξαντλητικός κατάλογος ενδείξεων» του Πρακτικού οδηγού.

14 Πότε αποκτά κανείς την ιδιότητα του αιτούντος για διεθνή προστασία;

Ένα άτομο αποκτά την ιδιότητα του αιτούντος διεθνή προστασία μόλις υποβάλει αίτηση. Βάσει του κεκτημένου της ΕΕ για το άσυλο, ένα άτομο τεκμαίρεται ότι υποβάλλει αίτηση **όταν εκφράζει, με οποιονδήποτε τρόπο και ενώπιον οποιασδήποτε αρχής, την επιθυμία του να αιτηθεί διεθνή προστασία** ή όταν η επιθυμία του αυτή μπορεί να συναχθεί από την εν γένει στάση του. Δεν είναι απαραίτητη η ρητή χρήση των όρων «άσυλο» ή «πρόσφυγας». Στους αιτούντες διεθνή προστασία παρέχονται όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που συνδέονται με το καθεστώς αυτό.

Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής, συχνά είστε ο πρώτος εκπρόσωπος της χώρας σας με τον οποίο έρχεται σε επαφή το εκάστοτε άτομο που ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Σε πολλές περιπτώσεις είστε ο πρώτος αποδέκτης της έκφρασης της επιθυμίας των εν δυνάμει αιτούντων να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας.

Έχετε υπόψη σας ότι πολλά άτομα που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας φοβούνται διώξεις από δημόσιους λειτουργούς στη χώρα καταγωγής τους ή έχουν τύχει κακομεταχείρισης από δημόσιους λειτουργούς σε άλλες χώρες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Σε πολλές περιπτώσεις ενδέχεται να αποφύγουν να σας πλησιάσουν απευθείας ή να προβούν με δική τους πρωτοβουλία στις απαιτούμενες ενέργειες για την υποβολή αίτησης ασύλου. **Ο ρόλος των δημόσιων λειτουργών πρώτης επαφής είναι ιδιαίτερα σημαντικός ώστε να δημιουργούν κλίμα εμπιστοσύνης και να εντοπίζουν με δική τους πρωτοβουλία άτομα που ενδεχομένως επιθυμούν να αιτηθούν διεθνή προστασία, να τους ενημερώνουν σχετικά με το δικαίωμα υποβολής αίτησης ασύλου και να τους παραπέμπουν στις κατάλληλες διαδικασίες.**

Βλέπε την ενότητα «Οι επόμενες ενέργειές σας εάν ένα άτομο αιτηθεί διεθνή προστασία» του Πρακτικού οδηγού.

15 Πώς μπορώ να αναγνωρίσω ότι ένα άτομο αιτείται διεθνή προστασία;

Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής είστε συχνά ο πρώτος εκπρόσωπος της χώρας σας με τον οποίο έρχονται σε επαφή οι υπήκοοι τρίτων χωρών που φθάνουν στην ΕΕ, καθώς και ο πρώτος αποδέκτης της έκφρασης της επιθυμίας τους να υποβάλουν αίτηση ασύλου.

Έχετε υπόψη σας ότι ένα άτομο ενδέχεται να εκφράσει ποικιλοτρόπως την πρόθεσή του να αιτηθεί διεθνή προστασία. **Οποιαδήποτε προφορική ή γραπτή δήλωση φόβου δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση άρνησης εισόδου στη χώρα υποδοχής ισοδυναμεί με αίτηση διεθνούς προστασίας.** Δεν είναι απαραίτητη η ρητή χρήση των όρων «άσυλο» ή «πρόσφυγας».

Μεταξύ των βασικών λέξεων, εκφράσεων ή μηνυμάτων που ενδέχεται να αποκαλύπτουν ότι ένα άτομο ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας περιλαμβάνονται εκδηλώσεις **φόβου δολοφονίας, δίωξης, βασανιστηρίων, πολέμου** ή/και **φόβου επιστροφής**. Το άτομο ενδέχεται επίσης να ζητήσει **βοήθεια, προστασία** ή συνάντηση με εκπρόσωπο του **ΟΗΕ, της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες** ή **δικηγόρο** κ.λπ.

Κάθε άτομο που έχει εκφράσει την επιθυμία του να αιτηθεί διεθνή προστασία καθίσταται αιτών, αποκτά όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθεστώς αυτό και πρέπει να παραπέμπεται στις αρμόδιες αρχές για περαιτέρω εκτίμηση. Έχετε υπόψη σας ότι η κρίση σας κατά τον χρόνο εισόδου έχει ζωτική και αποφασιστική σημασία. Όποτε έχετε αμφιβολίες σχετικά με τις προθέσεις ενός ατόμου, συμβουλευτείτε τον προϊστάμενό σας.

Βλέπε την ενότητα «Αναγνώριση της υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας» του Πρακτικού οδηγού.

16

Τι πρέπει να κάνω εάν ένα άτομο εκφράσει ενώπιόν μου την επιθυμία να αιτηθεί διεθνή προστασία;

Μόλις ένα άτομο εκφράσει την επιθυμία του να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, **αποκτά την ιδιότητα του αιτούντος και πρέπει να παραπεμφθεί στις αρμόδιες αρχές** για περαιτέρω εκτίμηση. Ως υπάλληλος της αρχής που είναι αρμόδια να λαμβάνει αιτήσεις διεθνούς προστασίας, έχετε καθήκον να ενημερώνετε τον αιτούντα σχετικά με τον τόπο και τον τρόπο κατάθεσης της αίτησής του.

Οι αιτούντες για διεθνή προστασία απολαμβάνουν ορισμένων δικαιωμάτων και εγγυήσεων που συνδέονται με το καθεστώς αυτό, περιλαμβανομένων του δικαιώματος παραμονής, του δικαιώματος στις βασικές υλικές συνθήκες υποδοχής, του δικαιώματος επαρκούς υποστήριξης σε περίπτωση ειδικών διαδικαστικών αναγκών ή/και αναγκών υποδοχής, του δικαιώματος διεξοδικής ενημέρωσης σχετικά με τη διαδικασία ασύλου σε γλώσσα που θα κατανοούν, καθώς και των εγγυήσεων που προβλέπονται σε περίπτωση κράτησης. Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής έχετε καθήκον να διευκολύνετε την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, π.χ. παραπέμποντας τους αιτούντες στις αρμόδιες αρχές και οργανώσεις.

Μετά την υποβολή της, η αίτηση πρέπει να καταχωριστεί.

- **Εάν είστε υπάλληλος αρχής που είναι αρμόδια για την καταχώριση της αίτησης, πρέπει να προβείτε στην καταχώριση εντός τριών εργάσιμων ημερών.**
- **Εάν είστε υπάλληλος άλλης αρχής, πρέπει να παραπέμψετε την αίτηση στην αρμόδια**

αρχή προκειμένου αυτή να καταχωριστεί εντός μέγιστης προθεσμίας έξι εργάσιμων ημερών από της υποβολής της. Συνιστάται η τήρηση γραπτού αρχείου βάσει της σχετικής εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής, από το οποίο να προκύπτει η παραλαβή της αίτησης.

Έχετε υπόψη σας ότι ο αιτών για διεθνή προστασία δεν πρέπει να διώκεται ποινικά για την παράνομη είσοδο ή παραμονή του στη χώρα υποδοχής, εφόσον παρουσιάζεται αμελλητί ενώπιον των αρχών.

Βλέπε την ενότητα «Οι επόμενες ενέργειές σας εάν ένα άτομο αιτηθεί διεθνή προστασία» του Πρακτικού οδηγού.

17 Τι πρέπει να κάνω εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι ένα άτομο ενδεχομένως χρήζει προστασίας, αλλά το εν λόγω άτομο δεν έχει εκφράσει την επιθυμία να υποβάλει αίτηση;

Πολλά άτομα που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας δεν προβαίνουν στις απαιτούμενες ενέργειες για την υποβολή αίτησης ασύλου. Για παράδειγμα, ενδέχεται να αγνοούν τα περί του δικαιώματος και της σχετικής διαδικασίας, να είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων ή να πάσχουν από τραύματα που οφείλονται σε διώξεις ή στις κακουχίες του ταξιδιού. Επιπλέον, τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας συχνά έχουν ελλιπή ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, έχουν συγγενείς σε κάποιο άλλο κράτος μέλος με τους οποίους ελπίζουν ότι θα επανενωθούν ή έχουν πέσει θύματα παραπληροφόρησης από τρίτα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των διακινητών, σχετικά με τις επιλογές τους. Δεν είναι ρεαλιστική η υπόθεση ότι γνωρίζουν σε βάθος τις διαδικασίες ασύλου και τις διαδικασίες του Δουβλίνου, ότι έχουν πλήρη εμπιστοσύνη στις αρχές ώστε να αποκαλύψουν αμέσως τον φόβο δίωξης στα σύνορα ή στο κέντρο κράτησης, ή ότι γνωρίζουν τις λέξεις και τις εκφράσεις που θα μπορούσαν να τους εξασφαλίσουν πρόσβαση στη διαδικασία.

Η ενημέρωση είναι ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για τη διασφάλιση της πραγματικής πρόσβασης των ατόμων που ενδεχομένως χρήζουν διεθνούς προστασίας στη διαδικασία ασύλου, καθώς και της δυνατότητας να λαμβάνουν ορθά τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας.

Έχετε υπόψη σας ότι, μεταξύ άλλων, υποχρεούστε να διασφαλίσετε ότι κανένα άτομο, ακόμη και αν δεν υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας, δεν θα επιστρέψει σε τόπο όπου ενδέχεται να αντιμετωπίσει διώξεις ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, περιλαμβανομένων των βασανιστηρίων. Η εν λόγω υποχρέωση περιλαμβάνει και τους παράτυπους μετανάστες. Η επιστροφή πρέπει να πραγματοποιείται βάσει θεσπισμένων διαδικασιών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι υποχρεωτικές νομικές διασφαλίσεις και εγγυήσεις.

Όποτε έχετε αμφιβολίες σχετικά με τις προθέσεις ενός ατόμου ενώπιόν σας, ιδίως δε όταν η επιστροφή του στη χώρα καταγωγής ή διέλευσης ενδέχεται να συνιστά παραβίαση του διεθνούς δικαίου, συμβουλευτείτε τον προϊστάμενό σας.

Βλέπε την ενότητα «Οι επόμενες ενέργειές σας εάν το άτομο που ενδεχομένως χρήζει προστασίας δεν επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας» του Πρακτικού οδηγού.

18

Τι πρέπει να κάνω εάν υποψιάζομαι ότι ένα άτομο που υπέβαλε αίτηση ασύλου προσπαθεί να καταχραστεί το σύστημα ασύλου;

Κάθε άτομο που έχει εκφράσει την επιθυμία του να αιτηθεί διεθνή προστασία καθίσταται αιτών, αποκτά όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθεστώς αυτό και πρέπει να παραπέμπεται στις αρμόδιες αρχές για περαιτέρω εκτίμηση.

Έχετε υπόψη σας ότι δεν είστε αρμόδιος να εκτιμήσετε κατά πόσον ένα άτομο χρήζει διεθνούς προστασίας ούτε κατά πόσον η κατάθεσή του είναι αξιόπιστη. Αρμόδια για τις ενέργειες αυτές είναι η αρχή ασύλου. Σε κάθε σύστημα ασύλου, ορισμένες αιτήσεις απορρίπτονται και ορισμένες γίνονται δεκτές, όμως η εκτίμηση όλων των αιτήσεων πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο.

Ωστόσο, μπορείτε να συμβουλευτείτε τον προϊστάμενό σας ή να ενημερώσετε την αρμόδια αρχή για τις τυχόν αμφιβολίες σας.

Βλέπε την ενότητα «Ποιοι είναι οι εν δυνάμει αιτούντες;» του Πρακτικού οδηγού.

19 Ποιες είναι οι συνέπειες εάν δεν αναγνωρίσω το άτομο που ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας;

Μια εσφαλμένη αναγνώριση και η συνακόλουθη παράλειψη παραπομπής στις αρμόδιες αρχές ενδέχεται να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο άτομο που χρήζει διεθνούς προστασίας. **Το εν λόγω άτομο μπορεί να επαναπροωθηθεί σε χώρα όπου η ζωή του ή η ελευθερία του απειλούνται ή αντιμετωπίζει κίνδυνο δίωξης, θάνατο, σκληρή και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.**

Ως δημόσιος λειτουργός πρώτης επαφής διαδραματίζετε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο όσον αφορά την πρόσβαση στην προστασία ατόμων που χρήζουν προστασίας. Όποτε έχετε αμφιβολίες σχετικά με τις προθέσεις ενός ατόμου μπροστά σας, συμβουλευτείτε τον προϊστάμενό σας.

20

Ενίοτε τα άτομα με τα οποία ασχολούμαι καθημερινά εξαντλούν την υπομονή μου ή μου προκαλούν θυμό. Είναι φυσιολογικό να νιώθω έτσι;

Οι δημόσιοι λειτουργοί πρώτης επαφής εκτελούν κατ' ανάγκην τα καθήκοντά τους υπό εξαιρετικά δύσκολες περιστάσεις, καθώς συχνά έρχονται σε επαφή με άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο και διαφορετικές εμπειρίες. Αυτό το ενδιαφέρον, όμως εξαιρετικά απαιτητικό, εργασιακό περιβάλλον ενδέχεται να έχει αντίκτυπο στην ψυχική σας υγεία. Κατά την εκτέλεση των καθημερινών καθηκόντων σας, ενδέχεται να βιώνετε ποικίλα συναισθήματα, τα οποία κυμαίνονται από τον οίκτο έως την αδιαφορία ή την απόρριψη των ατόμων με τα οποία ασχολείστε καθημερινά. Αυτές οι εναλλαγές αισθημάτων ενδέχεται να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της εργασίας σας, καθώς και την ικανότητα λήψης ορθών αποφάσεων και μέτρων.

Πρέπει να λαμβάνετε υπόψη σας τους εν λόγω παράγοντες και τις ατομικές σας περιστάσεις και να καταβάλλετε συνεχή προσπάθεια ώστε να ελαχιστοποιείται ο αντίκτυπός τους. Εάν κριθεί απαραίτητο, μη διστάσετε να ζητήσετε υποστήριξη από τους συναδέλφους ή τους προϊσταμένους σας ή να αναζητήσετε συμβουλές από επαγγελματίες.

Βλέπε την ενότητα «Έχετε υπόψη σας τη σημασία των προσωπικών σας περιστάσεων» του Πρακτικού οδηγού.

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

- ▶ Κάθε άνθρωπος πρέπει να αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια και σεβασμό.
- ▶ Οι ανάγκες επείγουσας υγειονομικής φροντίδας και οι βασικές ανάγκες πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά προτεραιότητα.

1

Καθένας μπορεί να είναι πρόσφυγας

Καθένας μπορεί να έχει ανάγκες προστασίας, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής, την εθνοτική καταγωγή, την εμφάνιση ή τη συμπεριφορά του.

2

Καθένας δικαιούται προστασία έναντι της επαναπροώθησης

Κανείς δεν επιτρέπεται να απελαθεί ή να επιστρέψει σε μια κατάσταση που ενέχει κίνδυνο δίωξης, θανατικής ποινής, βασανιστηρίων ή άλλης απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Ο κανόνας αυτός ισχύει και σε περιπτώσεις επαναπροώθησης στα σύνορα, καθώς και σε κάθε μορφή βίαιης απομάκρυνσης.

3

Τα ευάλωτα άτομα πρέπει να εντοπίζονται και να λαμβάνουν επαρκή υποστήριξη

Τα μέτρα που λαμβάνονται στα σημεία διέλευσης συνόρων και στα κέντρα κράτησης, όπου ενδέχεται να δηλωθούν ή να διαπιστωθούν οι ειδικές ανάγκες ευάλωτων ατόμων, περιλαμβανομένων των παιδιών και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, είναι ζωτικής σημασίας.

4

Όλες οι ενέργειες που αφορούν παιδιά έχουν ως πρωταρχικό μέλημα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

Κατά την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη, κατά περίπτωση, παράγοντες όπως η προστασία και η ασφάλεια, οι δυνατότητες επανένωσης των οικογενειών, η ευημερία του παιδιού και οι απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του.

5

Όποιος ενδεχομένως επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με το δικαίωμά του αυτό

Ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα ασύλου πρέπει να παρέχεται σε κάθε άτομο που ενδεχομένως να χρήζει διεθνούς προστασίας, ώστε να διασφαλίζεται η πραγματική πρόσβασή του στη διαδικασία ασύλου.

6

Καθένας έχει το δικαίωμα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας

Κανείς δεν μπορεί να αποκλειστεί από την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, ακόμη και αν πρόκειται για άτομο που δεν πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου.

7

Κάθε ένδειξη ή έκφραση φόβου μπορεί να θεωρηθεί ως αίτηση διεθνούς προστασίας

Η πρόθεση του ατόμου να αιτηθεί διεθνή προστασία μπορεί να εκφραστεί ποικιλοτρόπως. Κάθε έκφραση φόβου δίωξης ή σοβαρής βλάβης σε περίπτωση άρνησης εισόδου —με προφορικό ή γραπτό τρόπο— ισοδυναμεί με τέτοια αίτηση. Δεν είναι αναγκαία η χρήση των όρων «άσυλο» ή «πρόσφυγας».

8

Οι αιτούντες για διεθνή προστασία δεν πρέπει να διώκονται ποινικά λόγω της παράνομης εισόδου ή παραμονής τους στη χώρα υποδοχής

Όποιοι παρουσιάζονται αμελλητί ενώπιον των αρμόδιων αρχών δεν πρέπει να διώκονται ποινικά λόγω της παράνομης εισόδου ή παραμονής τους στη χώρα υποδοχής.

9

Κάθε αίτηση πρέπει να καταχωρείται ή να παραπέμπεται προς καταχώριση στην αρμόδια αρχή

Αφού υποβληθεί, η αίτηση πρέπει να καταχωρίζεται από την αρμόδια αρχή. Η καταχώριση πρέπει να ολοκληρώνεται το συντομότερο δυνατόν, εντός των προβλεπόμενων νόμιμων προθεσμιών.

10

Ακόμη και όταν ένα άτομο δεν υποβάλλει αίτηση ασύλου, πρέπει να διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης

Τυχόν επιστροφή πρέπει να πραγματοποιείται βάσει θεσπισμένων διαδικασιών, οι οποίες περιλαμβάνουν υποχρεωτικές νομικές διασφαλίσεις και εγγυήσεις. Κανείς δεν επιτρέπεται να επιστρέψει σε μια χώρα όπου διατρέχει κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ακόμη και αν εισήλθε παράνομα στη χώρα υποδοχής.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
επικοινωνώντας με την υπηρεσία Άμεση Ευρώπη (http://europa.eu/europedirect/index_el.htm) ή
καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν
τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Η ηλεκτρονική έκδοση του εργαλείου διατίθεται στους δικτυακούς τόπους της EASO και του FRONTEX μαζί με άλλα πρακτικά εργαλεία για δημόσιους λειτουργούς πρώτης επαφής στο πλαίσιο της διαδικασίας πρόσβασης στο άσυλο:

<http://easo.europa.eu/accesstoprocedure>

<http://frontex.europa.eu/publications/?c=training>

ISBN 978-92-9243-642-1
doi:10.2847/798152